

Xabier Oleaga

Orereta Ikastolako lehendakaria

Hezkuntza eredu propioa, asmotik errealitatera

■ Behin eta berriz ari da Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) Hezkuntza sailburua, Inaxio Oliveri, «hezkuntza eredu propioa» aipatzen bere agerraldi publikoetan, batez ere ikastolen konbokatoria handietan.

Izatez, hezkuntza komunitateko gune desberdinetatik gure hezkuntza sistema euskalduntzeko helburuan bat gaitoen gehientsuenok biltzeko moduko formulazioa da Inaxio Oliverik egiten duena, eta ez da birtute txikia. Hala ere, *hezkuntza eredu propio* hori ez da errealitatea gaurko hezkuntza sisteman, gauzatu gabeko helburua baizik. Eta ez da hau unerik txarrena honetaz hitzegiten hasteko, egon ere EAEko euskalerritarrek legeintzaldi autonomiko baten bukaeran baikaude, berriari begira burutazioak egiten hasteko abagadunean, beraz.

Hasteko, EAEko hezkuntza sistema, eredu propioaren arabera egindakoa izan ordez, Espainiako eredu zentralaren agindupean dago. Garapen propioa izan dezakeen alor nagusietan ere garatu gabe dago, Kataluniakoa ez bezala, esate baterako. Berez, gure ereduak gehiago ematen du inguruan ditugun eredu estatatalen arabera edo morrontzan egindakoa, propiotasunaren bokazioarekin baino.

Gure ereduak ez du egitura juridiko-administratibo propioirik. Gabezia horren ondorioz, ez daude bertan bilaketa, esate baterako, Euskal Herriko hezkuntza sistema desberdinetan sortutako emaitzarik berezituena eta propioenak, ikastolak hain zuzen ere.

Ez da hori hemen daukagun ezaugarri bakarra, baina, gure mugetatik kanpoko hezkuntza sistemekin konparatuta, bai nabarmenena. Hegoaldeko euskal gizartearen aldetik sare kontzertaturako dagoen joerak ere ez du konparaziorik inguruko beste hezkuntza sistema batzuekin eta hori bera kontuan hartzeko modukoa litzateke, geure neurria egindako eredu propio bat lantzeko orduan. *Publikotasun* kontzeptuak berak ere errebisatu beharra izango luke, eta horrelako lerro hauetarako gehiegizko eremuan sartuko ginateke. Ikastolei lotuko natzaie, beraz, neure esparruari erantzunez.

Ikastolek, esan bezala, ez dute tarte propioirik EAEko hezkuntza sistemaren egitura juridiko-administratiboan, bertako gizarteak alor honetan eman duen ekarpenik propioa izanda ere.

Hezkuntzaren egitura administratiboan aldaketa saioaren bat egon den bakoitzean beti bilatu izan da ikastolen kokapen propioa. Horrela gertatu zen Euskal Kontseilu Nagusiak egindako legedi berezian, egungo autonomi estatutua indarrean jarri aurretik. Geroztik, Autonomi Estatutuarekin, EIKE legea onartu zuen Eusko Legebiltzarrak,

baina inoiz ez zen indarrean jarri, gorabehera eta interes desberdinak zirela medio, nahiz eta Espainiako Auzitegi Konstituzionalaren oniritzia ere eduki. Lege bitxi honi hautsa kendu eta berriro gogoetara ekartzea ere ez legoke soberan, baina beste baterako utziko dugu.

Saio horiek egin diren bakoitzean, EIKEkoa kenduta, ikastolei beti egotzi zaie paper probisional bat, trantsiziozko papera, inoiz ere ez egonkorra. Gero, 93an, Buesaren Legea iritsi zen, eta berarekin ikastolen kidegoa betirako birrintzeko asmoa.

Kontua da ikastolen kidegoa, gestioan eta proiektu pedagogikoan administrazioarengandik autonomoak diren ikastolen kidegoa, ez dela birrindu. Usikada odoltsua jasan du, baina kidego horretako ikastolek onarpen sozial osasuntsuan jarraitzen dute eta, ordez, Administrazio autonomikoak ez du eurentzako tarte aproposik aurkitu bere egitura juridiko-administratiboan. Hori bai, kokapen egokirako soluziobideak eman ordez, ezintasun finantzieroa ito ditzake. Eta hortik aurrera paradoxa krudel baten zurrumbiloan sartuko ginateke, zeren eta gure *hezkuntza eredu propioak* aurreko guztiek lortu ez dutena lortuko luke, hau da, ikastola gure hezkuntza unibertsoetik ezabatu, sare publikoan edo pribatuan homogeneizatuta eta neutralizatuta.

Ikastolen kidegoaren desagerketa gaitz erdia litzateke berak gaur egun betetzen duen funtzioa beste nolabait beteko balitz, baina euskalgintza, oro har, dagoen bezala eta bereziki hezkuntzaren euskalgintza dagoen bezala, orainarte bezain beharrezkoa izaten jarraitzen duen kidegoa da ikastolena. Beraz, partaidetza sozialeko ikastolek, eta ez beste inork, hartu dute bere bizkar ikastolen betebeharrak historikoari jarraipena emateko ardura, nahiz eta gaur egun, zorionez, badauden egon lehen ikastolek bakarrik betetzen zuten funtzioetatik batzuk betetzen dituzten beste zentro batzuk ere, sare publikoan gehienbat, baina baita ere kontzertatuan.

Bere eginkizun propioari eutsita, ikastolek ez liokete muzin egin behar guzti horiekin lankidetzara esparru bat irekitzeari, nire uste apalean, euskalgintzan amankomunak ditugun helburuen alde. Konpetentzia elkar-neutralizatzaileen erori gabe, osagarritasuna bilatzea litzateke hezkuntzaren euskalgintzak behar duen estrategia egokia, denak baikara beharrezkoak helburu amankomun horretan. Eta *hezkuntza eredu propioa* lortzeko egitura juridiko-administratiboak bila diezaiola leku egokia kidego bakoitzari, bere betebeharrari erantzuteko baldintzarik onenak eskainiaz. ■

Maixux Rekalde



Eraiki egitasmoa

Ekarri gizarte mugimenduak datorren bi urterako antolatu duen eginbeharra aurkeztu zuen joan den astean. Eraiki egitasmo edo proiektua du izena eta Euskal Herrian bake prozesua abiaraztea du helburu. Horretarako gizarte esparru zabal batean banatuko duen liburuxka argitaratu du. Egitasmoaren lehen zirriborroa dela dio gizarte mugimendu berak, «eztabaidarako oinarritzko testua» gizarteko talde eta pertsona gehienek parte hartzea nahi duelako. «Gure kezkek, helburuak eta proiektuak zuzenean azaldu nahi dizkizugu. Baina batez ere, zeure iritzia ezagutu nahi dugu, hau da, proiektua zer iruditu zaizun eta zein iradokizun, kritika edo proposamen egingo zenituzkeen». Eta horretarako, aipatu liburuxka banatzerakoan, ekarpen horiek biltzeko orria eranstean dio.

Bake prozesu baten hasierara hurbiltzen ari garela adierazten du Elkarrik eta, horren ezaugarri, bi elementu nabarmentzen ditu: alde batetik, gatazkaren konponbiderako gizarteratu eta eztabaidatzen ari diren proposamen zehatzak, hala nola *Alternatiba Demokratikoa*, ETAk duela hiru urte plazaratu zuena, Lehendakariak urte honen hasieran Ajuria Eneko Mahaikideei proposatu ziena, Elkarriren *Izan* proposamena eta *Proyecto Común* *Compartido* Alderdi Popularrarena. Beste aldetik eta bigarren elementua izango litzateke hau, desberdinen arteko lankidetzara sustatzen ari da, bakegintzarako lankidetzara esparruak garrantzi handia hartzen ari dira, «hirugarren esparrua deritzan hori indar handiz ari da hedatzen», gehitzen du.

Guzti hau ez da gizarte mugimendu honen asmakizun bat. Beste gatazka batzuen bilakaerak aztertuz ateratzen duela dio ondorio hau, azterketak horrek argi erakusten baitu «proposamen zehatzak aurkeztu eta eztabaidatzen hasten direnean, bake prozesurako trantsizio edo hurbilketarako lehen urratsak ematen ari direla. Bada, trantsizio horren hastapenetan aurkitzen gara». Eta gatazka kopontzeko bake bideak esparru horretan sortuko direlakoan, hortik abiatuko direla, adierazten du Elkarrik, bere eskuhartze eta estrategia datozen bi urteotan.

Kornerra

Mikel Elorza

Arrantzan

■ Politikagintzaren norgehiagoka propagandaren zelaietan hasten da jokatzeko. Ekintzak adinako garrantzia du oihartzunak, hasieran. Baina segida behar du. Politikaren itsasoan ez itotzeko, arrantzan egiten dela kontatzeaz gain, arrainak erakutsi behar dira. HBk agertu izan du trebetasunik lehenean. Apareju sinpleez, baina amu distiratsuz jarduten du. Arrantzale handia bailitzan erakarriz argazki eta oihartzunak.

Kirolaren legea HBren botoekin atera da Eusko Legebiltzarrean. Baiezkoarekin, legearen edukiaren beraren gainetik, helburu bikoitza lortu du: bere aurkako boikota haustea eta, bide batez, alderdi abertzaleek bat egitea. EAJ eta EAren baimenarekin —hauei ere komeni zaielako, noski—, arrantzan egin du. Propaganda aldetik saioa ona izan da. Jarraipena behar. Orain erakusten ari den jarrera irekian otzara asko bete beharko baititu jendea komentzitzeko benetan arrainik badela. Ez dela soilik propaganda. Lehen ere maiz sare-huts gertatu baitira jarrera irekiak.

L A P h I T Z A

ARGENTINA 1976-83

